

ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

Економічний факультет

Кафедра банківського і страхового бізнесу

Пояснювальна записка

до кваліфікаційної (магістерської) роботи

на тему:

ДІЯЛЬНІСТЬ НЕОБАНКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

Виконав:

студент 6 курсу, групи ЕкбМ-21с

ОП “Банківський бізнес і фінансові
технології”

Зелений Назарій-Михайло Михайлович

Керівник:

Лобозинська Софія Миколаївна

доктор економічних наук, професор

Рецензент:

Львів – 2022

АНОТАЦІЯ

Зелений Н.М. Діяльність необанків на ринку фінансових послуг. – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня «Магістр» за спеціалізацією 072 Б «Банківський бізнес і фінансові технології». – Львівський національний університет імені Івана Франка Міністерства освіти і науки України. – Львів, 2022.

Розкрито сутність та види необанків на ринку фінансових послуг. Досліджено сучасний стан необанкінгу в Україні та тенденції його розвитку. Висвітлено рівень інноваційності необанківських продуктів на вітчизняному фінансовому ринку. Визначено пріоритетні напрями розвитку необанків в Україні.

Ключові слова: необанк, фінансово-технологічні продукти, віртуальні цифрові послуги, венчурне інвестування.

ANNOTATION

Zelenyi N.M. Activities of neobanks in the financial market. - Manuscript.

A Qualification Paper Aimed at Obtaining an Educational Degree of "Master", Specialization 072 "Bank Business and Financial Technologies". - Ivan Franko National University of Lviv, Ministry of Education and Science of Ukraine. - Lviv, 2022.

The essence and types of non-banks in financial market are revealed. The trends and development of neo-banking in Ukraine are studied. The level of innovation of non-banking products on the domestic financial market is highlighted. The priority directions for the development of non-banks in Ukraine have been determined.

Key words: neobank, financial and technological products, virtual digital services, venture investment.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕОБАНКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ	7
1.1. Сутність необанків та методи дослідження їхньої діяльності.....	7
1.2. Види та характеристика діяльності на ринку фінансових послуг.....	11
РОЗДІЛ 2. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕОБАНКІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ	19
2.1. Інноваційно-технологічна трансформація фінансового сектору України...	19
2.2. Оцінка ринку необанків в Україні	23
2.3. Аналіз інноваційних продуктів необанків в Україні.....	28
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	34
3.1. Зарубіжний досвід підтримки розвитку технологічних інновацій у банківництві та можливості застосування його в Україні.....	34
3.2. Стратегія розвитку фінтеху в Україні	39
ВИСНОВКИ	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	46
ДОДАТКИ	50

ВСТУП

Усе у світі змінюється та модернізується: те, що ще вчора здавалося зручним та комфортним, сьогодні може викликати невдоволення та незручності. Актуальність даної магістерської роботи визначається тим, що за останні роки у світі помітною є тенденція до зростання рівня використання інформаційних сучасних технологій у реалізації фінансових послуг. Підвищена зацікавленості до соціальних мереж, доступність до Інтернету, онлайн магазинів та універсальних пошукових систем, формування покоління мобільних додатків та смартфонів – сприяло змінам у функціонуванні банківських систем світу, зокрема появи так званих необанків. Сучасні банки перестають бути тільки банками у традиційному розумінні і виходять за рамки фінансової галузі. Якщо раніше банки отримували прибуток лише за рахунок покращення стандартних моделей обслуговування клієнтів, то вже зараз змінюються самі моделі взаємодії банків з клієнтами. Саме тому в сучасному світі з'явилася потреба у нових, інноваційних типах – необанках. З огляду на це, дослідження особливостей діяльності необанків в Україні набуває значної ваги.

Метою даної роботи виявлення особливостей діяльності необанків в Україні та світі, надання характеристики тенденцій та перспектив їхнього подальшого розвитку, окреслення шляхів держави у підтримці розвитку інноваційного потенціалу фінансово-технологічних компаній з метою надання якісних цифрових фінансових послуг різним категоріям споживачів.

Для досягнення визначеної мети були поставлені наступні завдання:

- дослідити сутність необанків та методи дослідження їхньої діяльності;
- визначити види та особливості діяльності необанків на ринку фінансових послуг;
- проаналізувати рівень інноваційності необанківських продуктів, що надаються споживачу фінансових послуг;
- оцінити сучасний стан українських необанків та можливості їх розвитку;

– дослідити зарубіжний досвід підтримки розвитку технологічних інновацій у банківництві та можливості застосування його в Україні

Об'єктом наукового дослідження є діяльність необанків на ринку фінансових послуг.

Предметом дослідження є особливості розвитку перспективні напрями діяльності необанків в Україні.

Для вирішення завдань, поставлених у науковій роботі, використовувалися такі наукові методи пізнання, як індукція та дедукція, системний аналіз, графічний, історичний, табличний методи, розрахунково-аналітичний та інші. Наукова новизна магістерської роботи полягає у наступному :

- комплексно досліджено феномен появи необанків у світі та в Україні, проведено порівняльну характеристику необанків та традиційних банків, виокремлено специфіку їхньої діяльності на фінансовому ринку.
- Розглянуто процес інноваційно-технологічної трансформації фінансового сектору, проаналізовано ступінь інноваційності фінансових продуктів необанків;
- розроблено рекомендації щодо напрямів подальшого розвитку ринку необанків та участі держави у створенні сприятливої еко-системи.

Магістерська робота складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Перший розділ розкриває теоретико-методологічні основи дослідження діяльності необанків на ринку фінансових послуг та методи дослідження їхньої діяльності, визначає відмінності необанків від традиційних банків та розкриває еволюційний процес розвитку необанкінгу в світі та Україні.

У другому розділі досліджено процес інноваційно-технологічної трансформації в світі та Україні, процес проведено аналіз діяльності необанків в Україні, а також розкрито інноваційність фінансових послуг вітчизняних необанків.

Третій розділ присвячений напрямкам розвитку необанківської діяльності в Україні, розкрито основні напрями стратегії розвитку фінтеху в Україні та досліджено зарубіжний досвід підтримки розвитку технологічних інновацій у банківництві на предмет можливості застосування його в Україні.

Магістерська робота налічує 53 сторінок. Основний текст займає 50 сторінок. У роботі є 5 таблиць та 6 рисунків. Список використаних джерел розміщений на 4 сторінках і містить 37 найменувань.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НЕОБАНКІВ НА РИНКУ ФІНАНСОВИХ ПОСЛУГ

1.1. Сутність небанків та методи дослідження їхньої діяльності

Нові правила гри для банків, спричинені інтенсивним розвитком технологій, стимулює їх до процесів цифрової трансформації. Хмарні технології, технологія блокчейн, мобільний інтернет та потреби клієнтів вимагають від банків активного впровадження цифрових інновацій та побудови осучаснених бізнес-процесів. Все це стало поштовхом до виникнення небанків, які почали інтенсивно розвиватися з 2017 року. Одним із перших небанків став Монобанк, а згодом все більше нових провайдерів інноваційних фінансових послуг почали з'являтися на вітчизняному фінансовому ринку. Глибоких досліджень та окреслення перспектив розвитку потребує небанкінг в Україні та світі.

Запуск телефонного банкінгу у 1989 р. та застосування концепції роботи без відділень, цілодобове обслуговування клієнтів за допомогою кол-центру – ось перші кроки до зміни традиційних банківських підходів в обслуговуванні клієнтів, які були зроблені британським банком First Direct. 100 тис. клієнтів користувалися послугами банку до травня 1991р. Згодом First Direct став підрозділом HSBC Bank plc. Банківські установи часто прагнули скоротити операційні витрати, пропонуючи клієнтам послуги інтернет-банкінгу. Одночасно з цим з'явилися перші інтернет-банки. Був створений інтернет-банк Egg у 1998 р. у Великій Британії. Зручний сервіс, а саме: за допомогою кол-центру та інтернет-порталу клієнти могли керувати своїми рахунками. Було відкрито більше ніж 2 млн клієнтських рахунків [19]. Із середини 2000 років онлайн- і телефонний банкінг стали основою роздрібних банківських послуг. Більшість банків це врахували, включивши такі онлайн-рахунки у свої основні продукти, паралельно змінюючи або скорочуючи мережі своїх відділень. Надаючи фінансові послуги центру та інтернет-порталу, завдяки яким клієнти могли керувати своїми рахунками, такі фінансові компанії почали називати небанками. У 2017 було вперше вжито цей термін. Таким чином, небанк – це

компанія, яка забезпечує банківський та платіжний сервіс без традиційної інфраструктури банківських відділень. Онлайн-компанії, які на 100% цифрові і доступні клієнтам тільки через мобільні додатки і платформи персональних комп'ютерів – це і є необанки.

Більш розгорнуте визначення цього поняття подається у вітчизняній науковій літературі. Отже, необанк – це модернізований та постійно оновлюваний банкінг з розвиненою сучасною функціональністю, формами зв'язку та передачі даних, включаючи такі основні елементи, як Інтернет (веб-сайти, офіси) та мобільний банк (програми, повідомлення). Необхідно використовувати таку методик у процесі комплексного аналізу необанків, яка найбільшою мірою сприятиме його ефективності. Під методикою проведення будь-якого аналізу слід розуміти сукупність способів, правил і заходів щодо найбільш доцільного виконання певної роботи. В аналізі діяльності необанків методика являє собою сукупність аналітичних способів і правил вивчення діяльності необанку, спрямованих на дослідження різних об'єктів аналізу. Саме це допомагає одержати найбільш повну оцінку фінансової стійкості та прибутковості необанку, яка враховується його керівництвом у процесі прийняття управлінських рішень щодо вироблення подальшої стратегії розвитку необанку. Під методом у широкому значенні наука розуміє спосіб дослідження свого предмета. Використання системи показників, які характеризують діяльність необанку; вивчення факторів та причин їх зміни; виявлення і вимірювання взаємозв'язку між ними – це і є особливості методу аналізу необанківської діяльності.

Отже, для проведення комплексного аналізу необанківської діяльності використовуються такі методи:

Метод порівняння передбачає зіставлення невідомого (досліджуваного) явища, предметів із відомими, вивченими раніше, з метою визначення їх спільних рис або відмінностей. За допомогою цього методу визначаються загальне і специфічне в економічних явищах, вивчаються зміни досліджуваних об'єктів, тенденції і закономірності їх розвитку. Порівняння в аналізі фінансової стійкості використовують для вирішення всіх його завдань.

Найтиповіші ситуації, коли використовується порівняння для вирішення всіх його завдань.

Можна виділити такі найтиповіші ситуації, коли використовується порівняння та його цілі:

- порівняння і зіставлення фактичних показників із нормативними, що дає змогу проконтролювати дотримання необанком різних нормативів
- порівняння фактичних показників із показниками минулих років (звітних періодів) для визначення тенденцій розвитку як необанку, так і економічних процесів, що впливають на його діяльність;
- зіставлення паралельних динамічних рядів для вивчення взаємозв'язків досліджуваних показників; наприклад, паралельний аналіз динаміки доходів і витрат дає можливість виявити, чи забезпечується перевищення доходів над витратами, що позитивно впливає на прибутковість необанку;
- зіставлення різних варіантів управлінських рішень із метою вибору оптимального; наприклад, установлюючи процентну ставку за депозитами населення, вибирають такий її рівень, який забезпечив би необхідний обсяг даного виду необанківського ресурсу з урахуванням наявності достатніх можливостей для обслуговування вкладників;
- зіставлення результатів діяльності до і після впровадження якогось нововведення; наприклад, витрати коштів на придбання (будівництво) офісу банку в центрі міста можуть компенсуватися залученням солідних клієнтів, що забезпечить банку збільшення залишків на розрахункових рахунках.

Ще один із методів- це метод приведення показників до порівнянного вигляду. Він використовується також у разі порівняння фактичних показників із показниками попередніх періодів. Наприклад, в умовах інфляції складно проаналізувати динаміку показників без приведення їх до порівнянного вигляду. Для цього необхідно фактичне значення якогось вартісного показника розділити на індекс інфляції за даний період, і лише після цього отриманий показник можна порівнювати з показником минулого періоду.

Використання абсолютних і відносних показників – це ще один із методів. Абсолютні показники характеризують кількісні розміри наданих кредитів, залучених коштів, капіталу необанку та ін., а відносні відбивають співвідношення певних абсолютних показників. Відносні показники виражаються у формі коефіцієнтів (за базу взято 1) або відсотків (за базу взято 100). До них відносять показники виконання плану, динаміки, структури (питома вага), ефективності та ін.

Одним із ефективних методів, є метод групувань, що дає змогу через систематизацію даних балансу розібратися в сутності аналізованих явищ і процесів. Під час аналізу небанківської діяльності застосовуються різні угруповання рахунків балансу, а саме: власних і залучених коштів, довго- і короткострокових кредитів, термінів активно-пасивних операцій (для розрахунку показників ліквідності), видів доходів, витрат і прибутків. Статті можуть бути згруповані також за ступенем ліквідності, економічної сутності небанківських операцій, рівнем прибутковості (за активом) і вартості (за пасивом).

Головним способом для визначення співвідношень, пропорцій двох груп взаємозалежних та урівноважених економічних показників, підсумки яких мають бути тотожними є балансовий метод. Він допомагає зрозуміти економічний зміст функціонування небанку. Правильно розуміючи («читаючи») баланс небанку, можна охарактеризувати його поточний фінансовий стан (через показники платоспроможності і ліквідності), а також ефективність активно-пасивних операцій (через показники прибутковості).

Ще одним кроком вперед є графічний метод. Графіки є масштабним зображенням показників за допомогою геометричних знаків (ліній, прямокутників, кіл) або умовних художніх фігур і мають велике ілюстративне значення. Завдяки їм досліджуваний матеріал стає зрозумілішим.

Варто звернути увагу також на метод табличного відображення аналітичних даних. Результати аналізу звичайно подаються у вигляді таблиць. Це найбільш раціональна і зручна для сприйняття форма уявлення аналітичної інформації про досліджувані явища за допомогою цифр, розташованих у

певному порядку. Аналітична таблиця є системою суджень, виражених мовою цифр. Вона набагато виразніша і наочніша, ніж словесний текст. Показники в ній розташовуються у більш логічній і послідовній формі порівняно з текстовим викладом, займають менше місця, і пізнавальний ефект досягається набагато швидше. Табличний матеріал дає змогу охопити аналітичні дані в цілому як єдину систему. За допомогою таблиць легше простежуються зв'язки між досліджуваними показниками.

Отже, швидкий розвиток технологій сприяв модернізації фінансової сфери шляхом появи каналів дистанційного обслуговування, спершу за допомогою телефонного зв'язку, потім інтернету та мобільного банкінгу. Результатом динамічного розвитку фінтеху стала поява необанк – віртуального банку без фізичних відділень із високотехнологічними фінансовими продуктами. У науковому дослідженні для оцінки специфіки діяльності необанків нами використовуються загальнонаукові методи та методи економіко-фінансового аналізу.

1.2. Види та особливості діяльності необанків на ринку фінансових послуг

Фінансові посередники вдосконалюють свою діяльність шляхом запровадження технологічних інновацій, що робить послугу зручнішою, креативною та дешевшою. Інвестори через венчурні фонди активно інвестують у розвиток фінтеху.

Упродовж останніх одинадцяти років було створено 319 нових цифрових фінансових посередників. Найактивніше їхня кількість зростала у 2019 та 2020 рр., коли розпочали свою діяльність 72 та 60 нових необанків відповідно [28].

Лідерами у розвитку необанківництва, безумовно, є країни Європи. Згідно статистики професійного сайту neobanks.app розподіл чисельності необанків за регіонами станом на 01.01.2021 наступний: Європа – 70, Північна Америка – 48, Південна Америка – 31, Африка і Близькій Схід – 11, Азійсько-Тихоокеанський регіон – 39 [34].

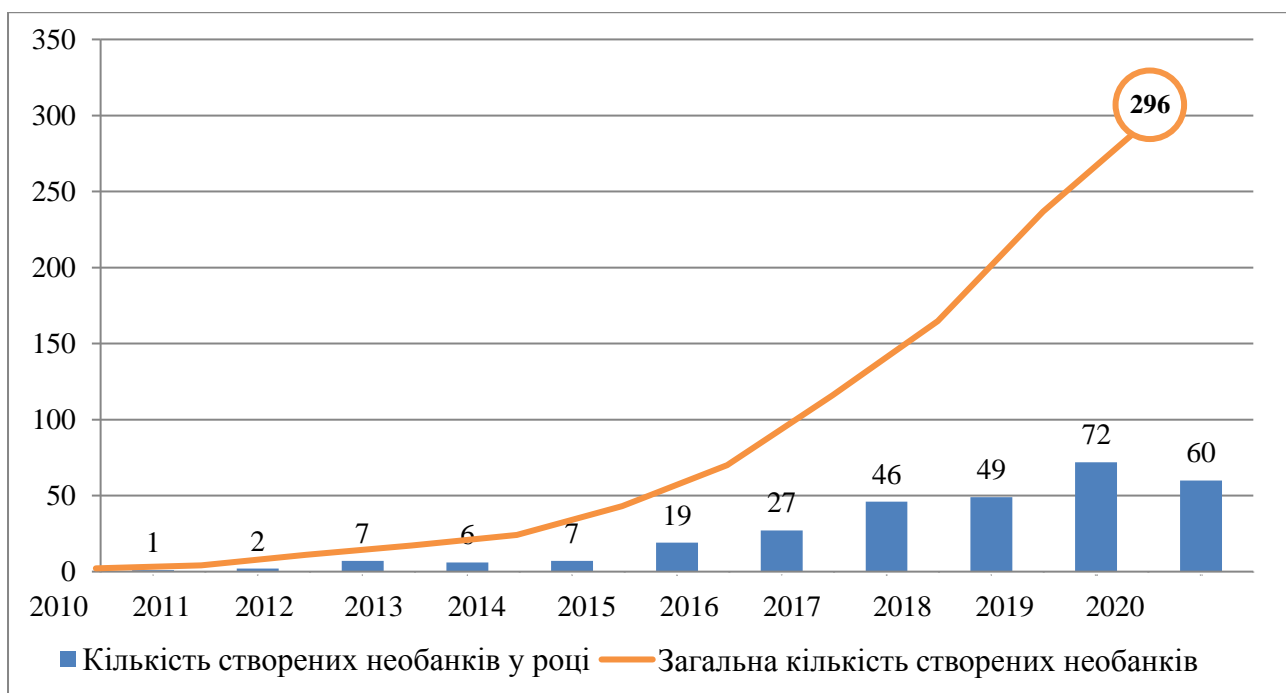

Рис. 1.1. Динаміка зростання чисельності необанків протягом 2010-2020 рр. [34]

В Україні сьогодні у сфері фінансових технологій наразі працює понад 100 компаній, до того ж більше половини з них розпочали свою діяльність за останні три роки. Найпопулярнішим напрямом роботи є платежі та мобільні гаманці. Такі дані наводяться в Українському фінтех-каталозі-2019, презентація якого відбулася 15 липня 2019 року у Національному банку України.

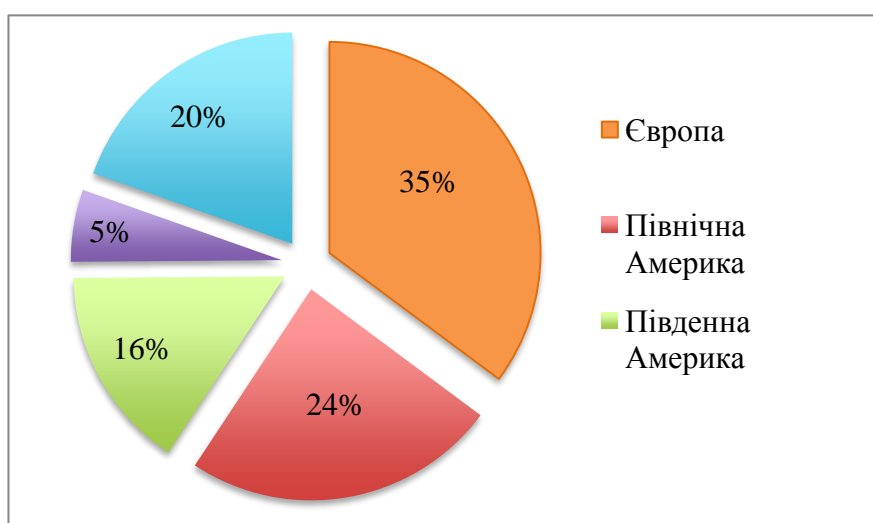

Рис. 1.2. Частка необанків, розподіл межам регіонів (2021 р), % [14]

Велика чисельність необанків в європейському регіоні пояснюється наявністю сприятливих чинників розвитку фінансово-технологічної індустрії, включаючи масове використання комп'ютерів та мобільних телефонів жителями країн Європи. Статистика чисельності необанків в країнах Європи зображена на рис. 3 [14].

До країн з найбільш розвиненим необанківським ринком належать США, Велика Британія, Південна Корея, Німеччина, Франція та Бразилія [14].

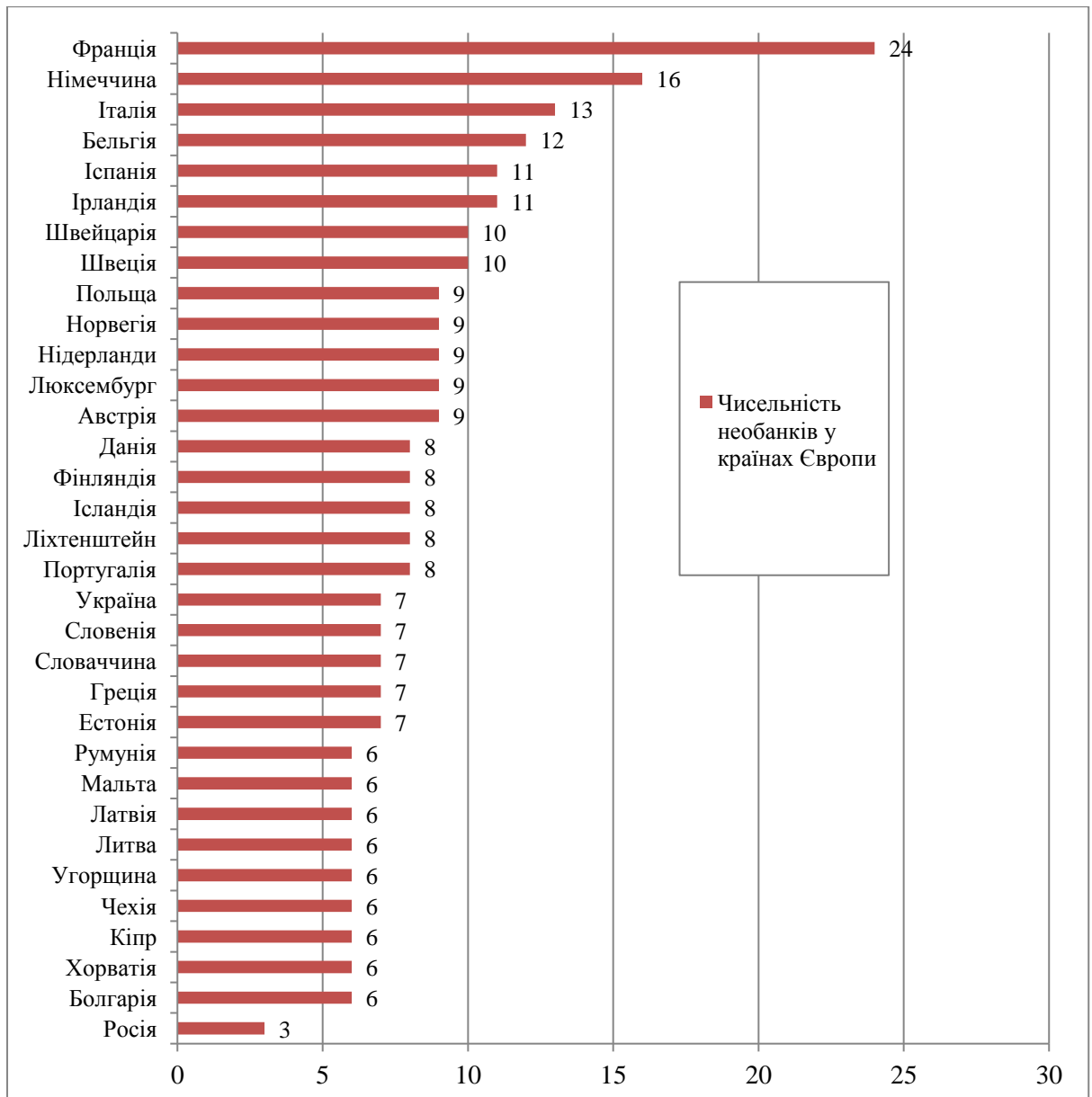

Рис. 1.3. Кількість необанків у європейських країнах (2021 р.) [14]

Діяльність необанків у різних країнах світу має свої особливості і в значній мірі залежить від специфіки фінансового законодавства, рівня технологічного

розвитку країни, системи захисту прав споживачів фінансових послуг, взаємодії банків та технологічних компаній, традицій та звичаїв, що сформувалися на фінансовому ринку. Однак для необанків також притаманно багато спільних рис, які нехарактерні для класичних традиційних банків. Зокрема, необанки пропонують більш високі процентні ставки за вкладеними коштами, відсутність комісії за обслуговування карткового рахунку, нижчі проценти за кредитами, кращу взаємодію з клієнтом та його підтримку при наданні фінансової послуги.

Традиційні банки мають багато переваг перед необанками, зокрема, такі як базове фінансування та довіра клієнтів. Однак наявність застарілих систем утруднює розвиток інноваційних послуг для клієнтів.

Незважаючи на те, що необанки мають незначні грошові фонди та невелику клієнтську базу в порівнянні з банками, вони можуть створювати та надавати нові інноваційні послуги, які відповідають викликам цифрової економіки. Характеристика необанків та класичних банків подана у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Порівняння класичних банків та необанків

Критерій	Традиційні банки	Необанки
Нормативно-правове регулювання	Чітка регламентація законодавчими та підзаконними нормативно-правовими актами	У процесі розробки та впровадження
Орган, який регулює та контролює діяльність	Центральний банк	Центральний банк, міністерство фінансів, спеціалізовані комісії з регулювання фінансового ринку
Право на здійснення діяльності на фінансовому ринку	Банківська ліцензія	Банківська ліцензія, фінансова ліцензія, платіжна ліцензія
Канали реалізації послуг	Філії, відділення, мобільний банкінг, онлайн банкінг	Мобільний банкінг, онлайн банкінг
Сервіси	Класичні банківські операції та комплексні складні банківські продукти	Прості фінансові продукти, зокрема: безготівкові платежі, перекази, поточні рахунки, депозити, кредити

Орієнтація споживача	на	Бізнес та рітейл	Рітейл
----------------------	----	------------------	--------

Загалом, перевагами необанків над класичними банками є:

- низька вартість фінансових продуктів, які, як правило, є недорогими, без щомісячної плати за обслуговування;
- прозорість надання фінансових послуг, а саме відсутність прихованих комісій і надмірних штрафів за овердрафт;
- інноваційні мобільні додатки, де є можливість оперативно керувати своїми фінансами, прогнозувати активність свого рахунку і швидко усувати можливі проблеми;
- спрощена процедура кредитування завдяки використанню небанками інноваційних способів оцінки кредитоспроможності позичальника, що повністю автоматизує та прискорює виділення коштів;
- орієнтація на специфічні сегменти ринку, сфери діяльності, вразливих клієнтів, які недостатньо охоплені банківськими послугами (зокрема, кредити для малого бізнесу та фізичних осіб-підприємців, міжнародні перекази для трудових мігрантів, іпотечне кредитування для молоді тощо). Наприклад, необанк Monese надає послуги, для трудових мігрантів, Habito спеціалізується на іпотечному кредитуванні, Revolut та TransferWise працюють на ринку міжнародних переказів [28].

Діяльність необанків не позбавлена недоліків. Необанківські активи можуть бути з або без гарантованого державного покриття. З огляду на це користувач таких фінансових послуг має встановити прийнятний для себе ступінь ризику збереження своїх заощаджень. Чинне фінансове законодавство у повній мірі ще не регламентує діяльність таких нових гравців на фінансовому ринку. Якщо, наприклад, виникає проблема з мобільним додатком або його роботою, з новими законодавчо неврегульованими послугами, з'являється плутанина щодо того, хто буде нести відповідальність за збої у роботі і як ця проблема буде вирішуватися. До кінця не є розробленою процедура захисту прав споживачів цифрових фінансових послуг.

Досліджуючи специфіку діяльності необанків, доцільно розділити їх на три типи:

1) необанки, які самостійно отримують банківську ліцензію і є повноцінними гравцями на фінансовому ринку. До таких банків можна віднести лондонський небанк Revolut, який обслуговує клієнтів з 30 країн Європи, а також з Північної та Південної Америки й Азійсько-Тихоокеанського регіону. Цей онлайн-банк зібрав більше 6 млн клієнтів за 4 роки діяльності та залучив 344 млн дол. приватних інвестицій [35]. Цей небанк створив цілу екосистему, яка пропонує такі ж послуги, що і традиційні банки, тільки більш оперативно і без відвідування офісів. Клієнт може за хвилини відкрити рахунок безпосередньо зі свого телефону і отримати кращі умови обслуговування, ніж у традиційному банку, для обміну валюти, зберігання коштів (наприклад, у додатку можна встановити місячний бюджет на харчування і розваги), купівлі криптовалюти тощо. Серед основних функцій облікового запису Revolut — push-повідомлення, категорії видатків та платежі [35].

2) необанки, які отримують право на використання банківської ліцензії від традиційного банку. У цьому випадку небанк виступає у ролі операційного підрозділу. За такою схемою діє український Monobank. З моменту заснування Monobank здійснює свою діяльність на основі ліцензії Універсал Банку, який виступає банком-партнером. Monobank не має філій, всі послуги здійснюються за допомогою мобільних додатків. Відповіді на запитання користувачів надаються у програмах обміну миттєвими повідомленнями (Viber, Facebook, Telegram). Monobank дає можливість просто та зручно отримати банківську картку з повним доступом до коштів за допомогою мобільного додатку. Серед банківських послуг передбачена можливість користуватися поточним рахунком, платежами, а також отримати невеликий ліміт овердрафту. Перевагами Monobank є простота і зручність використання рахунку – те, що у світовій практиці називається UX (User Experience) [18]. Хоча діяльність Monobank в Україні є успішною, однак це не свідчить про те, що всі необанки реалізують правильні бізнес-моделі. Так, у 2018 році був ліквідований небанк Touch Bank в Росії, який працював за ліцензією ОТП Банку. На його запуск було виділено 40

млн євро. Банк невірно визначив стратегію розвитку і почав її міняти лише тоді, коли збиток становив понад 1 млрд російських рублів і відновити прибуткову діяльність стало неможливим [24].

3) великі технологічні необанки (Big Tech neobanks), які засновані такими великими мультинаціональними компаніями, як Google, Apple, Amazon, Kakao (Корея), Mercado Libre (Латинська Америка), Alibaba and Tencent (Китай) та інші. Для них є характерними велика клієнтська база, високі рейтинги та довіра споживачів. Ввійшовши на фінансовий ринок, ці глобальні гіганти пропонують широкий спектр фінансових послуг своїм споживачам. Amazon розширив свою діяльність у наданні кредитів малим і середнім підприємствам. KakaoBank пропонує всі категорії банківських продуктів, Alibaba Ant Financial і Tencent's WeChat надзвичайно швидко розширили сегменти надання фінансових послуг, які притаманні класичним банкам, що спричинило прийняття китайськими регулюючими органами низки обмежень щодо їхньої діяльності на фінансовому ринку [31].

Загалом, необанки – це сучасні фінансово-технологічні компанії, які надають фінансові продукти технологічними каналами з врахуванням максимальної зручності для споживачів. Реалізація фінансових продуктів фінансово-технологічними компаніями у розрізі поданих сегментів наведена у таблиці 2.

Таблиця 1.2

Присутність фінансово-технологічних стартапів на ринку фінансових послуг [31]

Споживчий сегмент	Платежі (частка від загального, %)	Кредитування та фінансування (частка від загального, %)	Операції з фінансовими активами на ринку капіталу (частка від загального, %)	Фінансовий менеджмент (частка від загального, %)
Рітейл	25	14	13	10
Комерційний сегмент	12	9	4	3

Сегмент великих корпорацій	6	1	2	2
----------------------------	---	---	---	---

Відповідно до дослідження, проведеного компанією McKinsey «Fintechicolor: The new picture in finance», необанки та фінансово-технологічні стартапи, діяльність яких аналізувалася дослідниками, були максимально сфокусовані на сегмент ритейлу. Зокрема, частка їхньої присутності у розрізі споживчих сегментів наступна: ритейл – 62%; комерційний сегмент – 28%, сегмент великих корпорацій – 11% [31].

Необхідно зауважити, що необанки орієнтуються на обслуговування споживчого сегменту, сімейних домогосподарств, зокрема превалюють операції з платежами та з кредитування, що складає частку 25% і 14% від загального обсягу реалізованих операцій. Високою є частка з фінансовими активами, яка посідає третє місце (13%). У свою чергу на надання послуг фінансового менеджменту фізичним особам припадає лише 10%. Загалом показники по комерційному сегменту та сегменту великих корпорацій за операціями з платежами складають 12% та 6% відповідно. Це дає нам підстави говорити, що необанки пріоритетно концентруються на вдосконалення системи платежів та обслуговування фізичних осіб та малого бізнесу, зокрема, фізичних осіб – підприємців.

Отже, необанки можуть здійснювати свою діяльність у межах чинного законодавства, яке відрізняється у різних країнах світу. Діяльність необанків може ліцензуватися державним регуляторним органом, необанк може працювати на ліцензії діючого традиційного банку, будучи фінансово-технологічною компанією, що притаманно Україні. Також необанки можуть з'являтися як підрозділи великих технологічних компаній для здійснення фінансових послуг користувачами послуг тих компаній. Необанки використовують найновішу технологію і спрямовані на залучення якомога більше клієнтів у сегменті ритейлу.

РОЗДІЛ 2

ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ НЕОБАНКІВ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

2.1. Інноваційно-технологічна трансформація фінансового сектору України

Інноваційно-технологічна трансформація фінансового сектору відбувається інтенсивно протягом останніх двадцяти років. Фінансово-технологічна індустрія активно проникає у всі сфери життя та у всі сегменти суспільства. Доступність інтернету для фізичних осіб сприяли високій популяризації фінансових інноваційних продуктів. В Україні інтернетом охоплено близько 85% користувачів фінансових послуг. Саме такі користувачі є основними мотиваторами створення креативних віртуальних фінансових продуктів.

Інтенсивно фінансово-технологічні продукти почали захоплювати споживачів з 2015 року. На рисунку 2.1. ми бачимо, як стрімко зростає частка проникнення фінтех послуг серед споживачів у світі. Сучасний споживач прагне отримувати якісний фінансовий продукт, швидко і у будь-який момент часу.. Фінансові інновації створюють передумови для задоволення попиту клієнтів, їхніх основних очікувань. Проникнення фінтеху впродовж 2 років зросло у 2 рази, що свідчить про зростаючий попит на фінтех продукти.

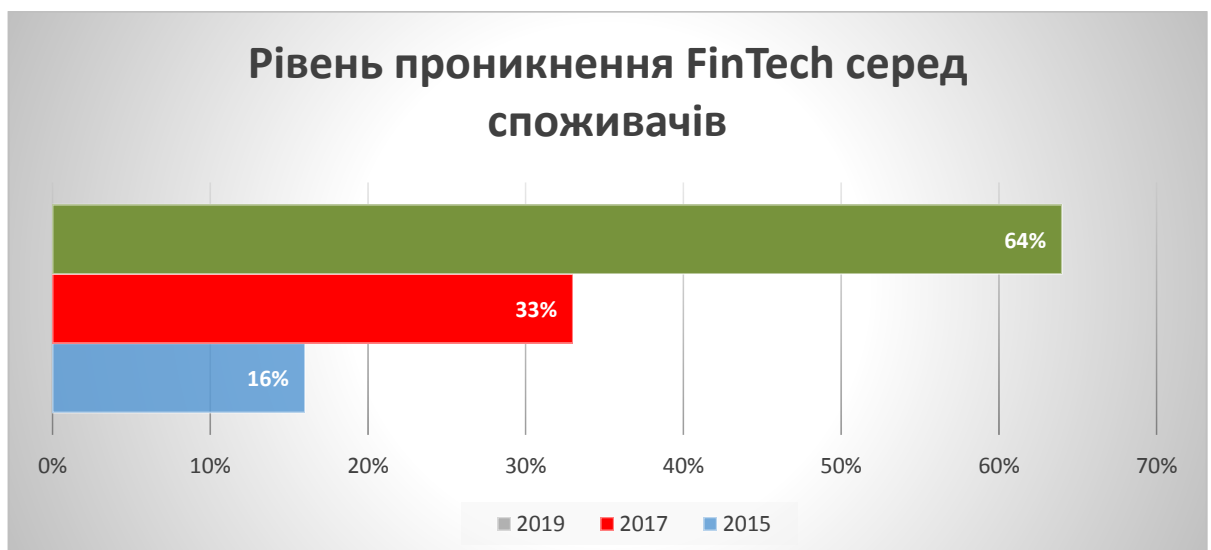

Рис. 2.1 Рівень зростання FinTech у світі серед користувачів фінансових послуг, % [25].

Загалом, зростаюча популярність до фінансово-технологічних продуктів підтверджується зростанням рівня інвестування у фінансово-технологічні компанії. Зростають фінансові інвестиції у світі у венчурні фонди, які фінансують діяльність фін-тех стартапів.

Найбільші обсяги фінансових вливань у інноваційні банківські та платіжні продукти спостерігається у Північній та Південній Америці. Часта таких вкладень становить більше 50%, що свідчить про високу зацікавленість у фінансовій цифровій трансформації розвинених ринків, хоча високими темпами зростає і зацікавленість у розвитку ринку віртуальних фінансових послуг країн, що розвиваються, в тому числі і України.

На венчурне інвестування припадає найбільша частка інвестицій у фін-тех індустрію у світі, а також і в Україні. Зокрема. В Україні відбувся продаж YouPay французькій компанії Quadient та Mosst, приватному іноземному інвестору, за ціною у \$20 млн. Прикладом такої ділової угоди можна назвати угоду між Revolut (англійським фінтех-стартапом, співзасновником є Яценко В., українець за національністю) та платіжною системою Visa. Вартість такої угоди становила 580 \$ млн.[17].

Вливання коштів у фінансові інновації здійснюється шляхом укладання M&A («поглинання та злиття»), однак зараз помітне значне скорочення обсягів таких угод, оскільки інвестори почали ретельніше моніторити ризикований бізнес і укладати угоди на більш пізніх стадіях.

У 2019 році український фінансовий ринок залучив кошти M&A у розмірі 7 \$ млн. Найбільше інвестицій M&A фінансовий ринок України отримав у 2013 році – 585 \$ млн та дещо менше у 2016 році – 323 \$ млн. Загалом з 2016 року інвестування даного типу значно скоротилося [17].

Фін-тех індустрія розвиваються також частково завдяки вкладанню приватних інвесторів (PI). Частка таких вкладень поки що найменша, але вона має тенденції до зростання. Співвідношення різних видів інвестування у фін-тех індустрію проілюстровано на рисунку 2.1.

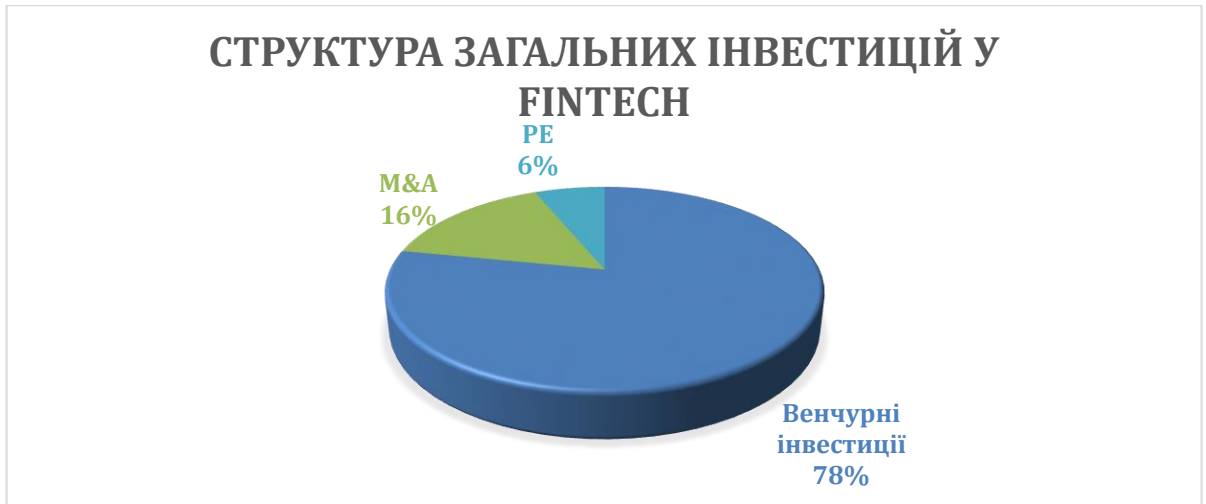

Рис. 2.1. Розподіл інвестицій за видами у FinTech у 2020 році [17].

Відповідно до зображення на рисунку можна стверджувати, що лівова частка вливань грошових коштів відбувається через венчурні фонди, друге місце за обсягами інвестування грошових коштів припадає на угоди злиття і поглинання, а третє відводиться приватним інвесторам.

На початку 2020 р. у світі налічувалося 20 925 фінтех-компаній [34].

Найбільше фінансово-технологічних старапів зареєстровано у США – 8775, у Європі, Азії та Африці – 7 385, у Азії найменша кількість фінансово-технологічних компаній – 4 765 [32]. Америка займає лідируючі позиції за фінансово-технологічними інноваціями.

Загалом у світі є близько п'ятисот єдинорогів. Це ті фінансово-технологічні компанії, капіталізація яких сягнула більше 1 млрд. дол США. Приріст таких компаній за останній рік склав плюс двадцять, що означає підвищення інтересу до фінансово-технологічної сфери. Найбільше присутні фінансово-технологічні компанії у сегменті платежів та переказів. Лідером у цьому є великобританська компанія Transferwise, також неабияку популярність набув необанкінг, який виграв конкуренту боротьбу у традиційних банків на сегменті ритейлу. Популярною та ще незаповненою нішею є фін-тех стартапи, які працюють на ринку з цінними паперами, зокрема Weltsparen, Trade Republic, Deposit Solutions. Вони пропонують споживачам фінансових послуг вищі процентні ставки за облігаціями, аніж традиційні банки.

Фін-тех в Україні розвивається повільнішими темпами, аніж в країнах північної Америки та Європи. Перешкодами у цьому є недосконала правова база, відсутність належних обсягів інвестицій, недостатня капіталізованість фінансового ринку. Фінансово-технологічні компанії в Україні орієнтуються на інноваційних впровадження у інфраструктурні проекти та сферу платежів (див. Додаток А)

Загалом в Україні функціонує більше 200 фін-тех компаній. Найпопулярнішими та найчисельнішими є групи компаній у сфері фінансового консультування та аналітичних систем, персонального фінансового менеджменту, регуляторних технологій, технологій страхування (див. Додаток Б). Проте лідируючі позиції займають компанії у сфері платежів та грошових переказів. Популярними напрямками розвитку фін-тех індустрії в Україні є розвиток технологій блокчейн та необанкінг .

Загалом фінтех індустріє орієнтується в основному на бізнес. Частка продажу продуктів фін – тех компаній бізнесу склала близько 40%. На ринок ритейлу зорієнтовано близько 27% фін-тех компаній, а на преміум сегмент припадає лише – 5% продуктів (рис. 2.2.) [27].

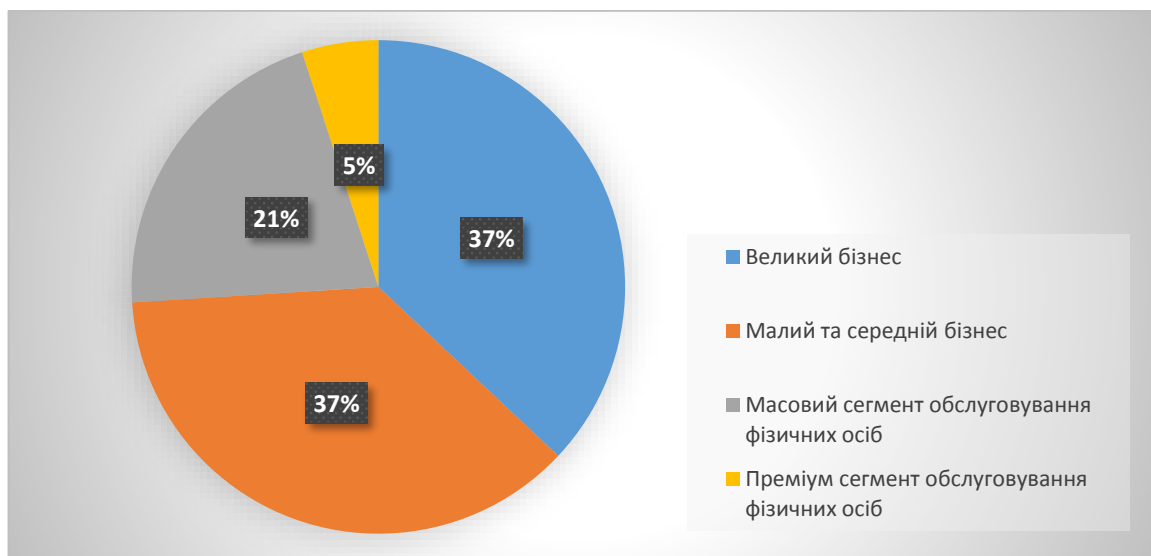

Рис.2.2. Сегменти присутності фінтех-компаній на вітчизняному ринку [27]

Змістовна статистика розподілу фінтех компаній за сегментами діяльності є наступною. Так, сегменті грошових переказів працювало близьк 40 компаній. Технології мобільних гаманців розробляло 22 компанії, небанків – 8, у сфері блокчейну -18, інфраструктурні проекти та технології – 42, консультування а аналітичні системи – 32, споживче кредитування -10, кібербезпека -13, цифрові порівняльні системи – 4, корпоративне кредитування -5, технології страхування – 8, регульовальні технології – 6, регульовальне законодавство -5 та інше [27].

Отже, зважаючи на динамічний розвиток технологій у світі, фінансова індустрія не могла стояти осторонь, тому проникнення технологій ознаменувалося появою фінтех феномену. Зокрема, завдяки інвестування грошових коштів венчурними фондами, угодам «злиття та поглинання» та приватним інвестиціям зросла чисельність фінансових стартапів, прискорився процес розробки інноваційних фінансових продуктів для задоволення потреб споживачів фінансових послуг. В основному фінтех орієнтується на реалізацію фінансових продуктів у сфері платежів, грошових переказів та розвиток небанкінгу. В Україні спостерігаються аналогічні тенденції розвитку фінтеху як і у розвинених країнах

2.2. Оцінка ринку небанків в Україні

В Україні все більшого розвитку набувають небанки. Небанки вважаються інноваційними технологічними нововведеннями, які стрімко увійшли на вітчизняний ринок фінансових послуг і поширюють свою діяльність основному в роздрібному сегменті, тісно взаємодіючи з клієнтами – фізичними особами.

Небанки – це банки без фізичних відділень, які вибудовують свою діяльність із клієнтом через мобільний додаток. Із розвитком швидкісного інтернету та розповсюдженням мобільних телефонів послуги небанків стають все доступніші та є дешевшими у порівнянні з традиційними банками. Ще однією причиною зростання популярності небанків в Україні є висока цифрова компетентність користувачів фінансових послуг.

Ще одним серйозним поштовхом розвитку необанків у світі та в Україні стала пандемія COVID-19. Обмеження на пересування, карантини, заборона перебування у людних місцях прискорили процеси розвитку дистанційних каналів збуту фінансових продуктів та популяризували діяльність необанків.

У створення необанків відбувалося за тісної взаємодії фінансових стартапів та традиційних банків. Найпопулярнішими шляхами взаємодії класичних банків та фінансово-технологічних компаній є: побудова та реалізації програм інкубації та акселерації (43%); використання фінансових ресурсів венчурних фондів для фінансування перспективних ідей фінансово-технологічних стартапів (20%); купівля фінтех компаній класичними банками (10%), створення банками умов для розвитку фінтех компаній на балансі банку (7%) (див. рис. 2.3) [27].

З 2017 року банки активно співпрацюють з фінансово-технологічними стартапами. Великі фінансово-технологічні перетворення мають місце на банківському ринку. Класичні банки свідомо інвестували значні грошові кошти для модернізації технологічної складової, зокрема для вдосконалення дистанційних каналів збуту банківських продуктів. Зі сторони фінансових регуляторів спостерігається ініціатива у розбудові фінансово-технологічної екосистеми, яка б максимально сприяла появі та розвитку технологічно-фінансовим інноваціям.

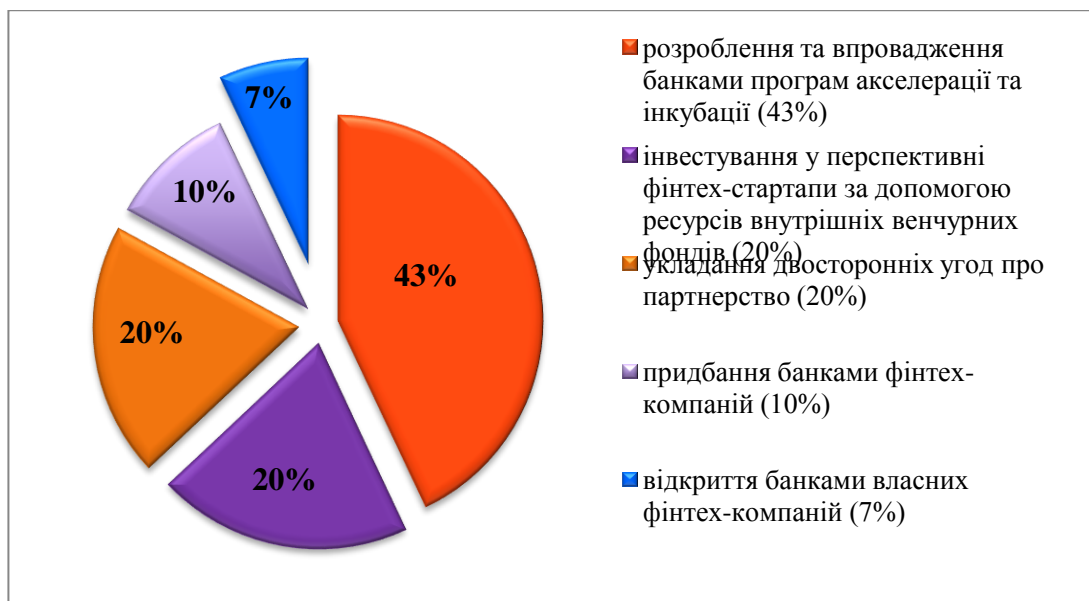

Рис. 2.3. Способи взаємодії класичних банків та фінансово-технологічних компаній [10]

Результати дослідження найбільших банків України засвідчили великий інтерес з боку банків до взаємодії з інноваційними фінансово-технологічними компаніями. Пряме інвестування у фінансово-технологічні стартапи практично відсутні в Україні, оскільки це трактується як ризикові інвестиції, і може в перспективі негативно вплинути на капітал банку (табл. 2.1.).

Таблиця 2.1.

Інноваційно-технологічне перетворення фінансового сектору за участі
вітчизняних банків

	Проекти, що виконані спільно			Інноваційні проекти власної розробки			Акселерація/інкубація, що реалізується за власний кошт			Фінансові вкладення в стартапи		
	Так	У планах	Ні	Так	У планах	Ні	Так	У планах	Ні	Так	У планах	Ні
Банки												
АТ КБ «ПриватБанк»			+	+				+				+
АТ «Ощадбанк»	+				+				+			+
АБ «УКРГАЗБАНК»	+			+					+			+
АТ «Райффайзен Банк»	+			+				+				+
АТ «Альфа-банк»	+			+					+			+
АТ «УКРСИББАНК»	+			+		+		+				+
АТ «ПУМБ»	+			+					+			+
АТ «КРЕДІ АГРИКОЛЬ БАНК»	+	+		+				∨				+
АТ «ОТП БАНК»	+					+	+					+
АТ «Таскомбанк»	+	+		+					+			+
АТ «МЕГАБАНК»	+			+					+			+

Джерело: складено з використанням джерела [10]

Банки найбільш зацікавлені у використанні програмних продуктів ІТ спеціалістів, що дозволяє суттєво зменшити витрати на утримання відділу програмного забезпечення у банку. Популярними є створення центрів інновацій у структурі самого банку, зокрема це стосується реалізації програм інкубації та

акселерації. Зокрема таку стратегію обрав КБ «Приватбанк», який багато коштів виділяє на утримання висококласних спеціалістів, здатних продукувати інноваційні продукти та послуги. Паралельно із зазначеними тенденціями в Україні виникають фінансово-технологічні компанії, які діють на ліцензіях вітчизняних банків. Перший банк без відділень в Україні став Монобанк, який запропонував конкуренту швидкість надання банківської послуги та простоту та зрозумілість дистанційного обслуговування.

Зараз на ринку спостерігаються і інші гравці, однак, лідером залишається Монобанк. Цей необанк за класифікацією науковців підпадає під тип «Digital native», цілком цифровий банк. Згідно чинного вітчизняного законодавства від діє на підставі банківської ліцензії АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК».

У 2017 році команда Fintech Vand створила Монобанк, який активно включився у конкурентну боротьбу за клієнтів – фізичних осіб. Результатом агресивної діяльності на банківському ринку був рекордний випуск платіжних карток, що перевершив кількість емітованих карток вітчизняних банків. З листопада 2017 року по вересень 2020 року Монобанк видав 2,4 млн карток, тоді як всі інші банки разом видали 1,8 млн карток, що на 0,6 млн шт. менше [18]. За період 18 місяців Монобанк залучив на обслуговування більше 1 млн користувачів. Лише необанк КакаоBank (Південна Корея) був швидшим. Він за 13 днів залучив 1 млн клієнтів. Віртуальний британський банк Starling протягом 5 років працював ад залученням 1 млн осіб.

У 2019 році з'явилися нові необанки – Todobank та Sportbank. Ця хвиля ще раз підкреслила попит на дистанційне обслуговування та якісні мобільні застосунки. Названі банки пропонують класичні банківські продукти та працюють на банківських ліцензіях вітчизняних класичних банків.

Todobank – мобільний банк, який працював на ліцензії харківського АТ «МЕГАБАНК». Його діяльність була сфокусована на карткових продуктах. У 2022 році НБУ відкликав ліцензію АТ «МЕГАБАНКУ» і визнав його банкрутом. Todobank також припинив своє існування.

Фінансові послуги необанків на ринку України згруповано у таблиці 2.2.

Інноваційні фінансові продукти необанків в Україні, 2017–2022 рр. [14].

Найменування необанку	Рік заснування	Банківська ліцензія	К-ть клієнтів	Банківські продукти	Споживчий сегмент
Monobank	2017	АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК»	3,1 млн	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, кеш-бек, емісія карток в біткойнах, купівля акцій на американському фондовому ринку (на стадії впровадження)	Фізичні особи, фізичні особи-підприємці
Sportbank	2019	АТ «ТАСКОМ-БАНК», АТ «ОКСІ БАНК»	240 тис.	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, кешбек 10% при купівлі спортивного одягу та абонементів у фітнес клуби	Фізичні особи
Todobank (відкликана ліцензія МЕГАБАНКУ)	2019	АТ «МЕГАБАНК»	-	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, оплата комунальних послуг без комісій, можливість використовувати у мобільному додатку платіжну картку, яку емітував інший банк	Фізичні особи
Izibank	2020	АТ «ТАСКОМБАНК»	100 тис.	Онлайн-платежі, перекази, депозити, кредити, кешбек 1% на всі категорії платежів	Фізичні особи
O.Bank	2020	АТ «Ідея Банк»	120 тис.	Онлайн-платежі, депозити, кредити, безконтактні р2р перекази, зняття готівки з банкоматів без комісій у перші 4 місяці користування картою.	Фізичні особи
NEOBANK	2020	АТ «АКБ «КОНКОРД»	-	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, касовий апарат у телефоні, власний еквайринг, нагадування про сплату процентів за кредитом та податків	Фізичні особи-підприємці, юридичні та фізичні особи
Банк Власний Рахунок	2021	ПАТ «БАНК ВОСТОК»	-	Онлайн-платежі, перекази. депозити, кредити, зарахування бонусів на платіжну картку при покупці в мережі Fozzy	Фізичні особи

Sportbank для здійснення своєї діяльності використовує банківські ліцензії АТ «ОКСІ БАНК» та АТ «ТАСКОМБАНК». Спеціалізацією своєю Sportbank вважає обслуговування активних людей, які захоплюються спортом. Банк надає

систему кешбеків та знижок при купівлі товарів у спорт магазинах фітнес-клубах. Проте необхідно зазначити, що концентрація лише на вузькому сегменті користувачів та за умов відсутності якісних банківських продуктів, не дозволить банку швидко розвиватися та сприяти збільшенню клієнтської бази.

Ще три необанки: вийшли на ринок у 2020 р, зокрема це: O.Bank, НЕОBANK, Izibank. На платформі АТ «Ідея Банк» працює O.Bank. Своім стартап проектом «АКБ «КОНКОРД» вважає НЕОBANK. «ТАСКОМБАНК» надає свою банківську ліцензію для використання фінансово-технологічній компанії Izibank. У своїй стратегії НЕОBANK орієнтуються на сегмент фізичних осіб-підприємців, однак є і послуги для фізичних осіб. Izibank та O.Bank орієнтуються на сегмент фізичних осіб, пропонуючи розрахункові, депозитні та кредитні послуги (див Додаток Д).

Fozzy Group та ПАТ «БАНК ВОСТОК» створили небанк «Банк Власний Рахунок», який дозволяє здійснювати платежі та перекази без комісій, користуватися безпроцентним кредитом впродовж 62-денного строку користування, нараховувати бонуси при оплаті у магазинах «Сільпо» та інших торгових підрозділах Fozzy Group, знімати готівку в партнерській торговельній мережі.

Загалом, підводячи підсумки, необхідно зауважити, що мобільні додатки українських небанків є зручними у користуванні, послуги надаються за значно нижчими тарифами, ніж у класичних банків, за певними категоріями банківських послуг передбачені кешбеки, є специфічні банківські продукти для певних сегментів споживачів фінансового ринку. Небанки належним чином конкурують з традиційними банками за споживача – фізичну особу та фізичну особу-підприємця. Також подальший розвиток небанків пов'язаний із розвитком специфічних продуктів для певних категорій споживачів. Так, у планах Монобанку є розвиток брокерських послуг, НЕОBANK вбачає своє майбутнє у розширенні банківських послуг для бізнесу, «Банк Власний Рахунок» - у наданні покупцям торговельної мережі всього спектру фінансових продуктів.

2.3. Аналіз інноваційних продуктів небанків в Україні

Необанки –це фінансово-технологічні фірми. Які діють на основі банківської ліцензії традиційних вітчизняних банків. Саме необанки є інноваційними технологіями, які дозволяють задовольнити потреби фізичних осіб, сучасних користувачів фінансових послуг із врахуванням зростаючого запиту на технологічні фінансові продукти.

Синтез інновацій та цифрових технологій сприяв появі небанків в Україні. Технологічні компанії разом із традиційними банками у фінансовій сфері розширили і розповсюдили новітні інноваційні банківські продукти.

Сучасні тенденції розвитку ринку фінансових інновацій свідчать про взаємодію фінансових регуляторів, традиційних банків, фінансово-технологічних стартапів, акселераторів, платіжних систем у розробці фінансових інновацій, які реалізуються небанками.

Такі фінансові інновації дозволяють краще задовольняти запити клієнтів, зменшувати операційні витрати, отримувати додаткові доходи. Мати конкурентну перевагу на банківському ринку. Загалом інноваційним банківським продуктам притаманні кращі споживчі характеристики у відношенні до аналогічних, що пропонувалися раніше. Такі небанківські інновації є якісно новими і задовольняють раніше незадоволені потреби споживачів. Реалізуються вони через дистанційні канали та вимагають використання найновішої технології.

Інноваційні банківські продукти, які реалізуються на фінансовому ринку України подано у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3

Інноваційні банківські продукти в умовах фінансової інноваційно-технологічної трансформації [5]

Інновація	Сутність	Можливості втілення в банківському бізнесі
Блокчейн	механізм формування спільної бази даних для здійснення операцій на основі формування лінійних зав'язків у банківській сфері та	формування нового оцифрованого банківського продукту з підвищеним рівнем безпеки та продукту зберігання активів зі спільною власністю – банк підприємства, фізичні особи, що призведе до скорочення

	відкритість інформації для суб'єктів лінійки	посередників між банком та клієнтом, скорочення витрат, ризиків втрати інформації, прискорення розрахунків шляхом формування «розумних контрактів»
Шерінг	механізм використання інформації та фінансових ресурсів шляхом їх «отримання в прокат»	формування спільної для використання з бізнесом інформаційної бази та спільних інтерфейсів з ціллю отримання «в прокат» інформації, ресурсів. У даному випадку є можливість отримати банком дешеві ресурси під певні конкретні проекти, отримати у шерінг документи, однак і банк змушений також ділитися ресурсами
Крауд-фандинг	механізм залучення коштів від значного кола осіб (фінансування гро-мадою) під певний проект за участю єдиного посередника або без нього завдяки можливостям інтернету	фінансування інвестиційних проектів шляхом залучення коштів від значного кола осіб. Банк може виступати у даному випадку фінансовим посередником, без інвестування власних коштів, виконуючи функцію акумулювання коштів та поруки за даний проект; 2) банки можуть добровільно об'єднувати власні ресурси, формуючи «публічне інвестування» для вкладення в конкретний проект
Орен-банкінг	механізм відкриття банками доступу до власних систем стороннім особам	формування конкурентного банкінгу нового покоління з орієнтацією на умови та запити клієнтів за яких клієнт отримує можливість формування власних вимог до банку. Формування платформи «банківського торгового центру»
Банкінг в хмарах	механізм зберігання банківської інформації в інтернеті	формування індивідуальних проектів для клієнта (B-Cloud), що передбачає розміщення інфраструктури в хмарі та організацію віддалених каналів зв'язку із банком, можливість отримання додаткових сервісів, можливість формування індивідуальної «гібридної» хмари під конкретного клієнта; 2) формування нового банку в «хмарі», що дозволяє отримати додаткові можливості зберігання інформації та скоротити витрати на дане зберігання, отримати додатковий захист даних, розширити коло фінансових і нефінансових послуг

Цифрова інноваційна трансформація представлена фінансовими продуктами необанків. Загалом, за ступенем інноваційності банківських продуктів всі вітчизняні банки можна поділити на чотири групи: фронт-офіс

(Front-end only); активна інтеграція (Active integration); власні дослідження та розробки (Own R&D) та комплексно цифровий (Digital native) [11].

Всього 41 вітчизняний банк сформував групу фронт-офісу. Такі банки застосовують у своїй діяльності лише найпростіші технологічні продукти при налагодженні взаємодії з клієнтами, а саме: мобільний додаток, веб-сторінки, електронне адміністрування, термінали самообслуговування.

Банки, які в своїй діяльності застосовують API, використовують канали омніканального доступу, взаємодіють з фінансово-технологічними стартапами. використовують мобільний застосунок, чат-боти, веб-сайти, належать до групи Active integration. Вони пропонують клієнтам зручний спосіб здійснювати безконтактні платежі, використовувати електронні воллети, отримувати дисконти та кешбеки. Такі банки використовують системи Apple або Google Pay, мають незалежні автоматизовані програми бек-офісу та їхня чисельність в Україні становить -34.

В Україні 22 банк належать до групи Own R&D. У цих банках наявний власний підрозділ розробки технологічних інновацій та рішень. Вони застосовують API у різних сегментах діяльності, здійснюють автентифікацію а відстані із використанням системи BankID НБУ, взаємодіють з різноманітними постачальниками фінансово-технологічних послуг з метою оновлення інноваційності фінансових продуктів.

Комплексно цифровий банк застосовує найновіші інноваційні технології, робить аналіз клієнтів, використовуючи великі бази даних, застосовує хмарні сервіси, оцифровує взаємодію з фінансовими споживачами, всі внутрішні процеси диджиталізовані. До таких банків в Україні відноситься необанк – Монобанк, АТ КБ «ПриватБанк» та АТ «УНІВЕРСАЛ БАНК».

Переходячи, до аналізу інноваційності банківських продуктів необанків, необхідно зазначити, що вони концентруються на обслуговуванні фізичних осіб, використовуючи доступну інформацію про клієнта через канали соціальних мереж. Традиційні банки присутні в таких соціальних каналах також, однак для реалізації маркетингової стратегії.

Аналізуючи інноваційність необанків в Україні, необхідно відмітити високу динаміку залучення клієнтів на обслуговування. Клієнти необанків користуються зручними мобільними додатками, розробленими на основі вдосконалених технологій, низькими тарифами щодо банківського обслуговування, підвищеними депозитними ставками та довгими пільговими періодами при отриманні кредитування. Небанки інноваційно реалізують маркетингову стратегію, нараховуючи бонусні гроші кошти за залучення нових клієнтів із кола друзів та родичів користувача.

Функціонуючи на цифровій платформі, використовуючи штучний інтелект та аналіз великих баз даних небанки суттєво економлять на операційних витратах, що підвищує рентабельність бізнесу та приводить до зростання позитивного фінансового результату. Небанки використовують новітні технології для збереження грошових коштів клієнтів, використовуючи при цьому біологічні властивості користувача при ідентифікації клієнта, а також застосовуючи змінний код CVV на віртуальних платіжних картках.

У мобільних додатках необанків можна динамічно змінювати категорії кешбеку, а також користуватися згрупованою інформацією про особистий бюджет доходів та витрат, на основі якого можна приймати обґрунтовані фінансові рішення та будувати фінансову стратегію у майбутньому.

Інноваційним та зручним для клієнта є набір послуг, які дозволяють мати доступ до фінансової документації за весь період співпраці з небанками, адже вони зберігаються на хмарних технологіях і є доступними для власника при потребі. Окрім того постійний доступ до грошових коштів на рахунку дозволяє економити час, та оперативно здійснювати необхідні операції (списання чи зарахування коштів на рахунки). Ще однією інновацією у мобільних додатках необанків є можливість купівлі іноземної валюти та цінних паперів, зокрема воєнних облігацій держави, що дозволяє споживачу фінансових послуг необанків підтримувати Збройні сили України у воєнний час. Також небанки швидко адаптують для користувача ініціативи Національного банку України, зокрема щодо можливості купівлі валюти на офіційний курсом НБУ за умови

вкладення на депозит та з подальшим зобов'язанням продати валютні кошти за курсом НБУ на дату завершення строку депозиту.

Попри значні вигоди від інноваційних банківських продуктів, необанки стикаються з низкою перешкод в Україні, що сповільнює темпи розвитку віртуальних фінансових послуг. Передусім, це відсутність належного правового поля регулювання таких банків, відсутність процедури ліцензування їхньої діяльності у віртуальній площині. Окрім цього, початкові інвестиції у високотехнологічний банк здебільшого є непідйомними для середніх та дрібних інвесторів, оскільки значних грошових коштів потребують розробка мобільних фінансових застосунків, а також побудова надійної системи захисту від фінансового шахрайства. Додатковою перешкодою розповсюдженню цифрових фінансових послуг є низька цифрова фінансова грамотність населення середнього та старшого віку, яку можна усунути шляхом проведення безоплатного навчання у межах програм фінансової грамотності населення.

Отже, подальший розвиток інноваційності фінансових продуктів необанів буде залежати від сформованих запитів суспільства, вмілого налагодження партнерських взаємин із класичними банками та іншими небанківськими фінансовими установами. Стимулювати необанки до креативності та інноваційності могла б прийнята законодавча база, яка б урегульовувала надання всіх аспектів віртуальних фінансових послуг.

РОЗДІЛ 3.

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ НЕОБАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід підтримки розвитку технологічних інновацій у банківництві та можливості застосування його в Україні

Як показує практика, нові фінансові технології активно впроваджуються в сучасне життя суспільства, причому реальністю стало те, що в багатьох країнах періодично виникають та використовуються системи, що не мають відповідного офіційного статусу та не піддаються певне правове регулювання. На думку багатьох економістів, нерегульований розвиток фінтеху, потенційно, може стати серйозною проблемою для фінансових систем не лише окремих держав, а й мати транскордонний характер.

На сучасному етапі розвитку фінансової системи склалася ситуація, коли держави не в змозі зупинити впровадження технологій шляхом запровадження тотальних заборон на фінтех і в даному випадку їхня діяльність має бути переорієнтована на підтримку впровадження передових інформаційних технологій, що дозволяють підвищити якість послуг та розширити їх перелік, одночасно забезпечуючи безпеку власних фінансових систем.

Україні, на відміну від високотехнологічно розвинених зарубіжних держав, правове регулювання фінансових технологій перебуває у фазі становлення. Причина цього - у невисокій активності низькобюджетних стартапів у вітчизняному фінтех-секторі. Здебільшого український фінтех придбають великі компанії. Самостійні рішення, не афілійовані з будь-якою кредитною організацією в Україні зустрічаються досить рідко і саме банки за існуючих умов виявилися найбільшими гравцями у фінтех галузі. Банки працюють за консервативними моделям у рамках наявних правових розпоряджень, відповідно, не було потреби у створенні відповідного правового механізму регулювання фінансових технологій на відміну від бурхливого розвитку фінтеху у зарубіжних державах як альтернативи традиційним банківським рішенням.

Обраний українською владою курс на цифрову трансформацію економіки кардинальним способом вплинув на існуючу ситуацію, вивів на ринок нові інноваційні фінтех рішення, які вимагають вдосконалення правових норм взаємовідносин між державою, технологічними компаніями, кредитними та іншими фінансовими організаціями, а також споживачами фінансових послуг щодо створення та використання фінансових технологій. Одночасно метою держави стала необхідність заборонити технології, які не здатні забезпечити фінансову безпеку при використанні інноваційних фінансових продуктів. Вважаємо, що держава має вирішити проблему стабілізації та лібералізації процесів розробки та використання фінансових технологій, причому робити це одночасно.

Оскільки надання фінансових послуг через Інтернет за допомогою новітніх технологій зачіпає інтереси різних соціальних груп, держава буде змушена визначати та регулювати не лише напрямок розвитку фінансових технологій, а також шлях розвитку Інтернету та індустрії інформаційних технологій загалом.

Безумовно, такі відносини мають складатися лише у правовому полі, а знову норми, що приймаються, не повинні містити необґрунтованих (надлишкових) заборон, відповідати принципам розумної достатності, полегшувати просування інновацій у сфері фінансового сектора, хоча таке регулювання обов'язково має бути спрямоване на зниження потенційних ризиків як споживачів фінансових послуг, так і банків, розробників фінансових технологій та інвесторів.

Враховуючи потенційно глобальний характер фінансових технологій, від українського регулятора потрібно здійснювати свою діяльність таким чином, щоб країна була інтегрована у глобальну міжнародну фінансову систему, з метою підвищення конкуренції та зниження ризику інформаційної злочинності.

Світова спільнота та зарубіжні країни вже накопичили певний, як позитивний, так і негативний досвід нормотворчої діяльності у цій галузі, який має бути досліджений та використаний при створенні вітчизняного правового механізму регулювання фінансових технологій. Крім того, деякі технології зараз в нашу країну імпортуються, відповідно вже є готові рішення щодо їх

врегулювання в країнах розробників, які можуть бути поширені на вітчизняну юридичну практику.

Все це зумовлює необхідність аналізу міжнародного та зарубіжного досвіду правового регулювання створення та використання фінтех, на який необхідно орієнтуватися під час розробки вітчизняної системи правового регулювання створення та використання фінансових технологій.

Найбільший інтерес у сьогоднішній стані становлять такі напрямки державних політик:

- стимулювання розвитку фінансових технологій та відсутність ключових обмежень у його розвитку;
- наявність спеціальних державних стимулів для компаній, що спеціалізуються на фінансових технологіях;
- питання державної підтримки системи підготовки кадрів для ІТ-галузі та фінтех-галузі;
- питання забезпечення безпеки, а також взаємопов'язаних із нею питань цифрової ідентифікації суб'єктів правовідносин, пов'язаних з електронним документообігом, збором, зберіганням та обробкою даних, у тому числі персональних та ін;
- розроблення компетентними органами схеми, що надають регульованим та нерегульованим організаціям можливість випробувати інноваційні продукти та послуги, які пов'язані з сектором фінансових послуг;
- питання регулювання цифрових фінансових активів;
- регулювання конкуруючих із традиційними банківськими послугами технологій (краудфандинг, он-лайн кредитування, переказ коштів тощо).

Експерти ООН дійшли висновку, що зараз у процесах розвитку цифрової економіки охоплення фінтехом є дуже важливим для невеликих капіталів і економік, що розвиваються. Тому діяльність у сфері підтримки національних фінтех проектів та протидії монополізації цього напрямку діяльності є дуже важливою функцією держави. Це знаходить підтвердження у документах Економічної та соціальної комісії ООН для Азії та Тихого океану, яка, починаючи з 2014 року, проводить щорічний регіональний діалог високого рівня

з фінансування розвитку, які служили широким майданчиком для обміну знаннями, програмними дебатами та регіонального співробітництва. Водночас вказується, що надто стрімке розширення фінтех галузі пов'язано з потенційними ризиками для фінансової стабільності. Для того, щоб запобігти таким ризикам, державам важливо створити відповідний наглядний та нормативно-правовий механізм.

Також ООН, в особі Управління з наркотиків та злочинності та МВФ, постійно висловлюють крайню стурбованість у зв'язку з тим, що результати проведених досліджень, більшість держав (79% країн із високим рівнем економічного розвитку), визначають кібербезпеку у сфері фінтехнологій як одну з найсерйозніших проблем фінансового сектора [31].

Крім того, в ООН неодноразово наголошувалося, що важливо підвищувати фінансову грамотність нових користувачів таких послуг з метою зміцнення режиму захисту споживачів та забезпечення того, щоб фінансові операції здійснювалися своєчасно та безпечно. Також, у ході досліджень можливостей фінтеху, комісією було зазначено на низку проблем, які можуть вимагати активної діяльності від будь-якої держави – це: підготовка та утримання кваліфікованих кадрів; необхідність для фінансового сектора завжди бути в курсі технічних новинок; пристосування до правил, що перебувають на стадії розвитку, конкурентне розширення пропозицій технологій [31].

З метою забезпечення фінансової та інформаційної безпеки на території ЄС Європейська банківська федерація представила концептуальний документ, що рекомендує створення загальноєвропейської фінтех-пісочниці, яка дозволить компаніям експериментувати з новими транскордонними фінансовими послугами [32].

У даний час у Україна теж задекларувала створення регулятивного майданчика Національного банку України створення фінтех пісочниці, яка б передбачала наявність механізму для пілотування нових фінансових сервісів та технологій, що вимагають зміни правового регулювання.

У більшості держав-членів відсутні правові перешкоди виходу на ринок фінтех-компаній. Однак, хочеться помітити, що на них в обов'язковому порядку

поширюються і мають поширюватися ті самі зобов'язання щодо протидії відмивання доходів та фінансування тероризму, що і на будь-які інші фірми, що пропонують фінансові послуги. Хоча є кілька перешкод використання рішень фінтеху, зокрема: відсутність регулювання інноваційних рішень, таких як біометрична ідентифікація; відсутність у компетентних органів знань та розуміння фінансово-технологічних рішень

Особливістю правового регулювання фінтех у країнах ЄС стала відмова від концепції того, що інновації надмірно стримуватимуться державним регулюванням, тому було створено нормативно-регулюючі підходи, які сприяли розвитку інновацій, а також вирішенню супутніх завдань. Ці заходи дозволили спростити та безпечніше використовувати послуги інтернет-платежів; краще захищати споживачів від шахрайства, зловживань та проблем із платежами; просувати інноваційні мобільні та інтернет-платіжні послуги; зміцнити права споживачів; посилити роль Європейського банківського органу (ЕВА) для координації наглядових органів та розробки технічних стандартів [32]. Окремим напрямком, сприяючим успішному розвитку фінтех в ЄС, можна відзначити діяльність у галузі розробки єдиного правового поля в галузі захисту інформації, забезпечити рівні можливості всім компаніям різних країн.

Проводячи аналіз правового регулювання створення та використання фінансових технологій на міжнародному рівні можна виділити наступні позитивні сторони, які можуть бути імплементовані у вітчизняну регулятивну практику:

1. Створення та наділення відповідними повноваженнями спеціального органу (агентства) або департаменту у структурі Міністерства цифрової трансформації та НБУ, які здійснюватимуть державне управління в галузі нових фінансових технологій.

2. Законодавче вирішення питання про довіру до нових фінансових технологій, а також легальне закріплення понятійного апарату нових фінансових технологій.

3. Законодавче закріплення необхідності створення регулятивних пісочниць та інноваційних центрів з питань впровадження нових технологій та

проведення експериментів з низьким рівнем ризику в строго контрольованому середовищі, з визначенням чіткого часу тестування.

4. Визначення мінімальних вимог та критеріїв до заявників для отримання доступу до «пісочниці» з обов'язковим зазначенням напрямків використання продукту в Україні після отримання позитивного висновку за результатами тестування.

5. Законодавче закріплення оцінки нових фінансових технологій для забезпечення безпеки споживачів послуг, а також для протидії тероризму та іншим незаконним діям.

6. Система оцінки впливу інноваційних технологій на сферу фінансових послуг, виявлення проблем конкуренції з традиційними банківськими структурами та створення законодавства у відповідність до технологічних інновацій та виключення дискредитації традиційної банківської діяльності.

7. Створення сприятливої податкової бази для фінтех-стартапів та запровадження загальнообов'язкового режиму оподаткування під час використання фінтеху.

8. Вироблення на законодавчому рівні державної політики, спрямованої на регулювання криптодіяльності в країні та прийняття відповідних норм щодо використання цифрових фінансових активів.

3.2. Стратегія розвитку фінтеху в Україні

В економічному розвитку будь-якої країни однією з головних цілей є фінтех-індустрія. Основними перешкодами розвитку фін-теху в Україні є: недосконале законодавство; труднощі при формуванні партнерства, відсутність належного рівня фінансової грамотності у населення.

Для подолання цих перешкод Національний банк України розробив покроковий план створення повноцінної фінтех-екосистеми з фінансовими та інноваційними сервісами та доступними цифровими послугами – Стратегію розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Цей документ деталізує і структурує тренди і напрями розвитку фінансових інновацій на наступні п'ять років.

Головні завдання, на виконання яких спрямована Стратегія, – це розвиток Cashless economy, сталий розвиток інновацій, підвищення фінансової грамотності споживачів та бізнесу. Розбудова інноваційного фінансового ринку з масштабною фінансовою інклюзією та безпечними й зручними у користуванні продуктами та сервісами, щоб можна було розповсюджувати і були доступними за ціною – це мета цього верхньорівневого документа.

Ключові напрямки, на яких базується стратегія, було задано Стратегією розвитку фінансового сектору України до 2025 року (рис.3.1).

Рис.3.1. Основні стратегічні напрями розвитку фінтех індустрії до 2025 року

До дієвих ключових елементів Стратегії фінтеху було зачислено[23]:

- розроблення та впровадження концепту повноцінної регуляторної “пісочниці” для швидкого тестування інноваційних проєктів;
- підвищення рівня фінансової обізнаності та залученості (інклюзії) населення та бізнесу;
- запуск академічної бази з фокусом на відкритий банкінг.

Стратегія розвитку фінтеху дає можливість сформувати стійку модель майбутньої української фінтех-екосистеми, яка має бути інтегрованою у світовий фінансовий простір, створювати інституціональні та інвестиційні умови для розвитку цифрових сервісів, а також стимулювати попит на інноваційні фінансові продукти і сприяти розвитку талантів на ринку.

Фінансовий ринок кардинально змінився упродовж останнього десятиріччя. За цей час він трансформувався з моделі традиційного корпоративного бізнесу банків до цілих екосистем банківського та небанківського ринків. Ці зміни були продиктовані й новими викликами, що стимулюють активне зростання діджитал-операцій та формують попит на цифрові продукти і сервіси у фінансовій сфері.

Платіжні послуги та мікrokредитування - це найрозвинутіші сфери на українському ринку фінансових технологій на сьогодні. Створення сприятливих умов для розвитку всіх ніш цього ринку є результатом виконання Стратегії розвитку фінтеху в Україні до 2025 року.

Крім відповідних дій і заходів регуляторів та учасників ринку, цьому сприятиме запровадження регуляторної “пісочниці”, що дасть можливість скоротити час виведення на ринок інноваційних рішень та створить сприятливе середовище для перевірки гіпотез.

У Стратегії розроблено перелік заходів, дій та виконавців, а також індикаторів досягнення стратегічних цілей в кожному з трьох стратегічних напрямів, задля скоординованої роботи із реалізації у межах документа, а саме [23]:

- розвинена кешлес-економіка;
- високий рівень цифрової та фінансової грамотності;
- стала фінтех-екосистема.

Від виконання пов’язаних діджитал-проектів, над якими працює Національний банк, залежатиме реалізація Стратегії фінтеху. Зокрема, йдеться про запровадження віддаленої ідентифікації та верифікації, імплементацію євродирективи PSD2, надання можливості здійснення миттєвих платежів із

рахунку на рахунок у СЕП у форматі 24/7; посилення регуляторного периметру у сфері кібербезпеки та всі інші інноваційні проєкти центробанку.

Основним індикаторами вдалої реалізації Стратегії фінтеху можна вважати [23]:

- перехід більшості гравців ринку на стандарти відкритого банкінгу та інструменти віддаленої ідентифікації та верифікації;
- запуск регуляторної “пісочниці” та зростання кількості інноваційних продуктів, протестованих у ній, до 16-20 на рік;
- збалансований розвиток усіх ніш фінтеху;
- поширення використання інноваційних технологій у наглядових та регуляторних процесах;
- підвищення цифрової та фінансової грамотності населення, а також рівня підготовки професійних кадрів на ринку (особливо напередодні імплементації PSD2) та розвиток талант-пулу на базі академічного середовища;
- входження Національного банку України до глобальної “пісочниці” – Глобальної мережі фінансових інновацій (GFIN).

Національному банку необхідно спостерігати за трендами у фінансово-технологічній сфері як в Україні, так і у світі. Це дозволить створювати та оновлюватисталу фінтех екосистему, яка формуватиме безпечене середовище розвитку фінансово-технологічних інновацій, юридично захищатиме суб’єктів фінансово-технологічного ринку та законодавчо регламентуватиме їхню діяльність. Отже, наявність таких програмних документів та узгодженість їхніх стратегічних цілей сприятиме побудові стійкого фінансового середовища та вестиме до економічного зростання у перспективі.

ВИСНОВКИ

У результаті дослідження діяльності необанків на фінансовому ринку ми дійшли до наступних висновків та пропозицій:

1. Із розвитком сучасних технологій на новий рівень виходить фінансовий сегмент. Фінтех, який завдячує своєму швидкому поширенню всеохоплюючому інтернет покриттю та розповсюдженості мобільних телефонів, все активніше вдосконалює фінансові послуги та дозволяє фінансовим інноваціям знижувати витрати споживачам фінансового ринку. Розвиток фінансових технологій сприяв виникненню необанків.

2. Необанк – це віртуальний банк без фізичних відділень із високотехнологічними фінансовими продуктами. Небанки пропонують клієнтам модернізований та постійно оновлюваний банкінг з розвиненою сучасною функціональністю, формами зв'язку та передачі даних та надають фінансові продукти технологічними каналами з врахуванням максимальної зручності для споживачів.

3. Небанки можуть здійснювати свою діяльність у межах чинного законодавства, яке відрізняється у різних країнах світу. Діяльність необанків може ліцензуватися державним регуляторним органом, необанк може працювати на ліцензії діючого традиційного банку, будучи фінансово-технологічною компанією, що притаманно Україні. Також небанки можуть функціонувати як підрозділи великих технологічних компаній для здійснення фінансових послуг користувачами послуг тих компаній.

4. До переваг необанків над традиційними банками можна віднести: низьку вартість фінансових продуктів, прозорість надання фінансових послуг, інноваційні мобільні додатки, спрощена процедура кредитування. Небанки пропонують більш високі процентні ставки за вкладеними коштами, відсутність комісії за обслуговування карткового рахунку, нижчі проценти за кредитами. Небанки орієнтуються на обслуговування споживчого сегменту, сімейних домогосподарств, фізичних осіб зокрема, фізичних осіб –підприємців та малого бізнесу.

5. Інноваційно-технологічна трансформація фінансового сектору України відбувається завдяки інвестування грошових коштів венчурними фондами, угодам «злиття та поглинання» та приватним інвестиціям. В Україні зросла чисельність фінансових стартапів, прискорився процес розробки інноваційних фінансових продуктів для задоволення потреб споживачів.

6. В Україні функціонує більше 200 фін-тех компаній. Найпопулярнішими та найчисельнішими є групи компаній у сфері фінансового консультування та аналітичних систем, персонального фінансового менеджменту, регуляторних технологій, технологій страхування. Проте лідируючі позиції займають компанії у сфері платежів та грошових переказів. Популярними напрямками розвитку фін-тех індустрії в Україні є розвиток технологій блокчейн та необанкінг.

7. У більшості випадків створення необанків в Україні відбувалося за тісної взаємодії фінансових стартапів та традиційних банків. Найпопулярнішими шляхами взаємодії класичних банків та фінансово-технологічних компаній є: побудова та реалізації програм інкубації та акселерації (43%); використання фінансових ресурсів венчурних фондів для фінансування перспективних ідей фінансово-технологічних стартапів (20%); купівля фінтех компаній класичними банками (10%), створення банками умов для розвитку фінтех компаній на балансі банку (7%).

8. Лідером у сфері необанкінгу залишається Монобанк, який розпочав свою діяльність у 2017 році. У 2019 році з'явилися ще два нові необанки – Todobank та Sportbank. Три новостворених необанки вийшли на ринок у 2020 р, зокрема це: O.Bank, NEOBANK, Izibank А за ініціативою Fozzy Group та ПАТ «БАНК ВОСТОК» було створено необанк «Банк Власний Рахунок».

9. Вітчизняні необанки належним чином конкурують з традиційними банками за споживача – фізичну особу та фізичну особу-підприємця. Їхні мобільні додатки є зручними у користуванні, послуги надаються за значно нижчими тарифами, ніж у класичних банків. За певними категоріями банківських послуг необанки нараховують кешбеки, а також пропонують

специфічні банківські продукти для певних сегментів споживачів фінансового ринку.

10. Комплексно цифровий банк застосовує найновіші інноваційні технології, робить аналіз клієнтів, використовуючи великі бази даних, застосовує хмарні сервіси, оцифровує взаємодію з фінансовими споживачами. Функціонуючи на цифровій платформі, використовуючи штучний інтелект та аналіз великих баз даних необанки суттєво економлять на операційних витратах, що підвищує рентабельність бізнесу.

11. Необанки застосовують новітні технології для збереження грошових коштів клієнтів, використовуючи при цьому біологічні властивості користувача при ідентифікації клієнта, а також застосовуючи змінний код CVV на віртуальних платіжних картках.

12. Інновацією у мобільних додатках необанків є можливість купівлі іноземної валюти та цінних паперів, зокрема воєнних облігацій держави, що дозволяє споживачу фінансових послуг підтримувати Збройні сили України у воєнний час. Необанки швидко адаптують для користувача ініціативи Національного банку України, зокрема щодо можливості купівлі валюти на офіційний курсом НБУ за умови вкладення на депозит та з подальшим зобов'язанням продати валютні кошти за курсом НБУ на дату завершення строку депозиту.

13. Аналізуючи зарубіжний досвід реалізації механізму правового регулювання нових фінансових технологій, можна стверджувати, що держави повною мірою не виробили єдину політику у вирішенні цього питання. Однак існуючі позитивні напрацювання міжнародного досвіду Україні необхідно врахувати при розробці нормативно-правового регулювання фінансово-технологічних інновацій, зокрема, формування відповідного регулятивного органу, законодавче закріплення понятійного апарату, створення регулятивних пісочниць, визначення оптимальної системи оподаткування, формування безпеки споживачів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Барабаш Ю. Українські необанки: ключові гравці і потенційні ніші для розвитку. НВ Бізнес. 29 січня 2021. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/experts/monobank-izibank-abo-sportbank-u-kogo-keshbek-bilshe-novini-ukrajini-50138385.html> (дата звернення: 01.07.2022).
2. Будина Л. Fozzy Group совместно с банком «Восток» запускают небанк «Банк Власний рахунок». 18 червня 2021. URL: <https://retailers.ua/news/management/12038-fozzy-group-sovmestno-s-bankom-vostok-zapuskayut-onlayn-bank-vlasniy-rahunok> (дата звернення: 01.07.2022).
3. Венчурні інвестиції у фінтех залишаються стабільними / KPMG, 21.09.2022. URL: <https://home.kpmg/ua/uk/home/media/press-releases/2020/09/venchurni-investytsiyi-u-fintekh-zalyshayutsya-stabilnuyu.html> (дата звернення: 01.11.2020)
4. Верховодов А. Кейс RBS: як традиційний банк вривається на ринг цифрових фінтехів. URL: <https://center42.tech/blog/case-rbs-neobank> (дата звернення: 11.10.2022).
5. Верховодов А. Цифрова трансформація та інновації: що це насправді? 04.09.2018. URL: <https://medium.com/@untone> (дата звернення: 15.09.2022)
6. Гриньков Д. Скільки необанків потрібно Україні. URL: <https://minfin.com.ua/ua/credits/articles/skolko-neobankov-nuzhno-ukraine/> (дата звернення 19.07.2022)
7. Губа М., Лінник А., Колесник Д. Розвиток необанків в Україні та світі. Регіональна економіка та менеджмент. 2019. № 2 (24). С. 71-74. URL: <http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/3830/1/71-74.pdf> (дата звернення: 11.09.2022).
8. Жуматий А. Sportbank – ще один мобільний банк. URL: <https://finance.ua/ua/cards/sportbank> (дата звернення: 12.11.2022).

9. Інвестиції у фінтех впали до \$25,6 млрд./ Финансовый клуб, 21.09.2020 р.
URL: <https://finclub.net/ua/news/investytsii-u-fintekh-vpaly-do-usd25-6-mlrd.html> (дата звернення: 28.10.2022)
10. Каталог фінтех-компаній України 2019 / Українська асоціація фінтех та інноваційних компаній. URL: <https://fintechua.org/> (дата звернення: 01.11.2022)
11. Кількість Фінтех-єдинорогів в світі виросло: названі найдорожчі компанії. 18.11.2022. URL: <https://psm7.com/uk/fintech/kolichestvo-fintech-edinorogov-v-mire-vyroslo-nazvany-samye-dorogie-kompanii.html> (дата звернення: 20.11.2020)
12. Клименко М.О. Основи та методологія наукових досліджень: навч. посіб./ за ред. М. О. Клименко, В. П. Фещенко, Н.М. Вознюк. Київ: Аграрна освіта, 2010. – 57 с.
13. Левковец Д. Банк, небанк и экосистема. Как меняется финансовый сектор. Про бизнес. 06 июня 2019. URL: <https://probusiness.io/tech/6009-bank-neobank-ekosistema-kak-menyuetsya-finansovyy-sektor.html> (дата звернення: 05.11.2022).
14. Лобозинська С.М., Скоморович І.Г., Владичин У.В. Діяльність небанків на ринку фінансових послуг в Україні та світі // Міжнародний науково-практичний журнал «Фінансовий простір». 2021. № 3 (43). С. 7-21. URL: [https://doi.org/10.18371/fr.3\(43\).202.071821](https://doi.org/10.18371/fr.3(43).202.071821) (дата звернення: 28.10.2022)
15. Лошакова Н. «Ринок достатньо великий, щоб в Україні було кілька небанків», – Анна Тігіпко, izibank. Новинний портал України Delo.ua. 29.12.2020. URL: <https://delo.ua/business/rinok-dostatno-velikij-i-vilnij-schob-v-ukrajini-376810/> (дата звернення 01.07.2022).
16. Мациборская Т. Они покорили мир: ТОП-10 самых успешных небанков Европы. Интернет-портал PaySpace Magazine. URL: <https://psm7.com/mobilnye-banki/oni-pokorili-mir-top-10-samyx-uspeshnyx-neobankov-evropy.html> (дата звернення: 19.11.2022).

- 17.Мачуський В. Бізнес-ангели. Особливості діяльності бізнес-ангелів. Бізнес-ангели в Україні./ BUSINESS LAW. 01.12.2019. URL: <https://www.businesslaw.org.ua/business-angels/> (дата звернення: 13.11.2022)
- 18.Офіційний сайт Монобанку. URL: <https://www.monobank.ua> (дата звернення: 12.11.2020)
- 19.Паперник С. Необанки: закордонна історія та українська перспектива. Юридична газета online. 2018. №10 (612). URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/neobanki-zakordonna-istoriya-ta-ukrayinska-perspektiva.html> (дата звернення: 09.10.2022).
- 20.Подводим итоги: лучшие украинские финтех-стартапы 2019 года / PAYSPACE MAGAZINE. 16.11.2019. URL: <https://psm7.com/fintech/luchshie-fintex-startapy-2018.html>
- 21.Стойко О.Я. Становлення та розвиток фінтех-бізнесу в Україні / БІЗНЕСІНФОРМ № 2. Харків, 2020. с.384-392.
- 22.Стратегія розвитку фінансового сектору України до 2025 року (оновлена у березні 2021 року). Національний банк України. 31.03.2021. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Strategy_FS_2025.pdf?v=4 (дата звернення: 20.07.2022).
- 23.Стратегія розвитку фінтеху в Україні до 2025 року. Національний банк України. Липень 2020. URL: <https://bank.gov.ua/ua/files/DDWIAwXTdqjdClp> (дата звернення: 20.07.2022).
- 24.Гартасюк С. Чи можуть фінкомпанії перетворитися на необанки. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2021/07/16/68068914/> (дата звернення 16.07.2022)
- 25.Финтех в прошлом, настоящем, будущем... и украинских реалиях. 30.07.2020. URL: <https://tech.liga.net/technology/article/finteh-v-proshlom-nastoyaschem-buduschem-i-ukrainskih-realiyah> (дата звернення: 05.10.2020).
- 26.Фінтех-стартап Revolut з українським співзасновником отримав оцінку в \$ 6 млрд — The Telegraph./ НВ Бізнес, 17.02.2022 р. URL: <https://nv.ua/ukr/biz/markets/revolut-otrimav-ocinku-v-6-mlrd-novini-svitu50070618.html> (дата звернення: 01.11.2022).

27. Bank Roadmap 2020 – research on the digital transformation of Ukrainian banks. The Ukrainian Association of FinTech and Innovation Companies. URL: <https://fintechua.org/en/news/bankroadmap> (дата звернення: 10.11.2022).
28. Dobson A. What are neobanks and how are they changing financial services? URL: <https://www.paconsulting.com/insights/what-are-neobanks-and-how-are-they-changing-financial-services> (дата звернення: 15.10.2022).
29. Eichengreen B. Big tech finance companies are one step ahead of regulators. The Guardian. URL: <https://www.theguardian.com/business/2021/apr/12/big-tech-finance-regulators-amazon-alibaba-tencent> (дата звернення: 01.07.2022).
30. Fintech в Україні: 7 підстав відчувати гордість./ Мінфін, 27.08.2019. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2019/08/27/38858782/> (дата звернення: 28.10.2021)
31. FinTechnicolor: The New Picture in Finance / McKinsey&Company. URL: <https://www.mckinsey.com> (дата звернення: 01.07.2022).
32. Graham A. Fintech and Banks: How Can the Banking Industry Respond to the Threat of Disruption? URL: <https://www.toptal.com/finance/investment-banking-freelancer/fintech-and-banks> (дата звернення: 01.07.2022).
33. Legetsy V. What is the future of Neobanks? URL: <https://ideasoft.io/blog/the-future-of-neobanks/#4> (дата звернення: 01.07.2022).
34. Number of Fintech startups worldwide from 2018 to 2020, by region / Statista Research Department, 09.11.2020. URL: <https://www.statista.com/statistics/893954/number-fintech-startups-by-region/> (дата звернення: 19.11.2021).
35. Revolut. Офіційний веб-сайт. URL: <https://www.revolut.com> (дата звернення: 09.10.2021).
36. Rolfe A. Analysis report: The global state of neobanks. URL: <https://www.paymentscardsandmobile.com/the-global-state-of-neobanks/> (дата звернення: 01.07.2022).
37. The list of neobanks and digital banks in the world in 2021. URL: neobank.app (дата звернення: 01.07.2022).

ДОДАТКИ

Додаток А

Додаток А.1

Ринки, на яких представлені українські фінтех-стартапи

Джерело: [11].

Додаток А.2

Сфера діяльності засновників фінтех-компаній

Джерело: [11].

Додаток Б

Стадії розвитку фінтех-компаній України

Джерело: [11].

Додаток В

Чисельність фінансово-технологічних компаній за сегментами діяльності

Сегмент фінтех-індустрії	Усього	з 2018
Payments/Money transfer	38	5
Mobile wallets	22	3
Digital/Neobanks	8	2
Blockchain/Crypto	16	3
Technology and infrastructure	36	5
Consulting/Analytical systems	26	7
Personal and consumer lending	10	1
Business lending	5	0
Insurtech	6	2
Cybersecurity/ Anti-fraud	11	2
Regtech	5	1
Personal finance/ Wealth management	6	3
Digital Comparison Tool	3	1
Legaltech	4	1

Джерело: [11].

Додаток Д

Характеристики основних продуктів українських необанків

Онлайн-банк	Максимальна ставка за депозитом	Кредит (сума, ставка, пільговий період)	Кешбек
Monobank	10,00%	До 100 тис. грн.; 37,2%; до 62 днів	До 20%
Izibank	9,75%	До 200 тис. грн.; 37%, до 62 днів	1-2%
Sportbank	*	До 100 тис. грн.; до 121,77%; до 120 днів перший раз	10% на спорттовари і 20% на інші категорії товарів
Todobank	*	До 200 тис. грн.; до 62 днів	1% на все
O.Bank	*	До 200 тис. грн.; від 38,4% річних; до 120 днів	2-5% 10-30% на підписки Google
Необанк для бізнесу	*	інформація відсутня	інформація відсутня
Банк Власний Рахунок	інформація відсутня	інформація відсутня	інформація відсутня

* У банку немає депозитів, тільки поточні рахунки